

HALÁL, TÁNC, JÁTÉK LIBRETTÓ ÖRKÉNY ISTVÁN EGYPERCESEIRE

SZEREPLŐK

NÉGY FÉRFI (énekesek)

NÉGY NŐ (énekesek)

KÉT TÁNCOS (nő, férfi)

Kolozsvár, 2001

(PROLÓGUS)

csak úgy magam elé nézek

csak úgy magad elé nézel

csak úgy maga elé néz

csak úgy magunk elé nézünk

csak úgy körbe-körbe járunk

és összecsomagolva arra várunk

hogymegjénnek

és ránk nyissák az ajtót

hogymegjénnek

hogymegjénnek

és elővegység már a régi listát

kezdődhessek el a számolás

kiszámolás

elszámolás

leszámolás

már lapozgat felettünk az Isten

mint a Van az óriási Nincsben

kiszámolás

elszámolás

leszámolás

mindenki önmaga

mindenki más

finom jelmez

korhű díszletek

szerepleosztás

nem válaszok

csak replikák

csak szépszavak

és végszavak

s egy ismeretlen vétek

mindhiába vállalom

mindhiába bánom

tőlem kérik számon

én én

te te

ő ő

mi mi

ti ti

ők ők

én te
te ő
ő mi
mi ti
ti ők
ők én

kiszámolás
elszámolás
leszámolás
mindenki önmaga
mindenki más
finom jelmez
korhű díszletek
szerepleosztás

nem válaszok
csak replikák

s egy ismeretlen vétek

ó jaj szívem
a hajszínem

a bőröm
hitem
génem

elmegyek átöltözöm
nem ismersz fel ígérem

terített asztal
utolsó vacsora
s az ára
elrejt és befogad
az Isten ruhatára

csak hangra hang és füstre füst
egy név mely említésre méltó

és mindez
nem komoly
mindössze visszhang
mindössze végszó
visszhangvégszó
végszövisszhang

(RENEZÁNSZ)

Hajnal, egy nő, prostituált, sétál fel-alá a járdán, meg-megáll a kirakatok előtt, rettentően egyedül van. Rágyújt, de el is oltja azonnal. Ezt többször megismétli. Várakozik, reménytelenül. Egyre több a füst

NŐ legyen világosság
jöjjön fel a nap
elég

nem bírom tovább

Egy ismeretlen, édeskés dalt dúdol, fújja a füstöt, járkál

megához kérhetne
végső soron

mmm m mm mmm m

jelét adnám
hogy rá várakozom

mmm m mm mmm m

eh

az üres utcahossz
s csak én vagyok

túl sovány szűzmária
akibe nem botlik az angyal

csak nyílna meg az ég
a föld akár
mit bánom én
a kettő között
nincsen helyem már

egy férfi jött pedig
egyetlen férfi jött felém
és nem csak álom volt
hiszem
ha álom
akkor is
való
az istenit neki

Emlékezetébe idézi az álmát, dúdol, táncol, körbeforog stb.

KAR és nő leszek
tán anya is
ma még

NŐ ezt mondtam suttogva neki

nem kérdezte hogy mibe kerülök
nem tudta meg az áramat
az alku elmaradt

nem volt bizony licit
magához vont kicsit
és vitt
csak vitt
csak vitt...

s az álom megszakadt
az istenit neki

KAR és nő leszek
tán anya is
ma még

NŐ csak nyílna meg az ég
én ártatlan vagyok ma még

szüzek szüze
tűzhányók lappangó tüze

legyen világosság
hát jöjjön fel a nap

elég

A Nő elalszik a járdán vagy a falnak dőlve.
A Nő álma

ÁLOMI FÉRFI annyit jártam már utánad
NŐ mindenütt követtelek

megismerem ezer közül az árnyad
a járásodat is megismerem

csak arcodat
a pillantásodat nem
nem láttam még sosem

Két keménykalapos férfi jön, megállnak az alvó Nő előtt, körbejárják, gondosan szemügyre veszik stb.
Előbb az Egyik Férfi (a kerítő), majd a Másik Férfi is odajön

EGYIK FFI megérkeztünk uram
és itt a hölgy

belátom hogy
tökéletes

egy műremek
egy remekmű
önnek való
uram

szerintem Mária
ha fontos ez
és önre várt
álmában ott lebeg
Itália

MÁSIK FFI Itália?
capisco

pronto
pronto

EGYIK FFI fel ne költse még

oly szép
az álmok álma
lehet csak ilyen

MÁSIK FFI költse már
nem tudok uralkodni magamon

EGYIK FFI nos jó
legyen hát reneszánsz:

ébredj szépek szépe
új kor virrad rád

NŐ félálomban „annyit jártam már utánad
mindenütt követtelek

csak fénylő arcodat
csak pillantásodat
nem láttam még sosem”

MÁSIK FFI tökéletes:
egy trecento madonna
lorenzetti
ha nem tévedek

talán onnan jött ide
a híres tempera
Palazzo Uffizi

trecento
madonna

A Nő licitnek fogja fel a helyzetet, a helyzetet tökéletesen félreértve

NŐ sértetten trecento?
hogyan képzeled mégis?!

cinquecento minimálisan!

MÁSİK FFI trecento!

szakértelmemet
nem kérdőjelezi meg senki

EGYK FFI uram
ha közbeszólhatok...

NŐ cinquecento!

EGYK FFI cinquecento
sem több sem kevesebb

MÁSİK FFI trecento
szép madonna

EGYK FFI a nőnek trecento?

NŐ megadóan quatrocento

EGYK FFI nos?
quatrocento?

NŐ quatrocento
legyen

MÁSİK FFI quatrocento?

EGYK FFI quatrocento

NŐ quatrocento
MÁSİK FFI quatrocento
quatrocento

AZ OTTHON

A szereplők bőrdnjeiken ülnek: az Anya és a Lány tőlük, a tulajdonképpeni KARTól különváltan. Állomáskép, várakozás

KAR pirkad végre
a sötétség

felszívódik hamar
nem tudja senki sem hova

amerre kél a nap
ott van otthonunk

kenyér az asztalon
még frissen gőzölög
és vöröslik a bor

a hangok ismerősek
s talán az illatok

KISLÁNY az én nevem
egy tökéletes számsor
csak önmagával
s eggyel osztható

ANYA a te neved leányom
Hajnal
hiszen tudod

KAR visszhang hajnal
hajnal

amerre kél a nap
ott van otthonunk

hajnal
hajnal

ANYA feljön a nap
a hegy mögül
a sötétség
megsemmisül

friss fény
fakad
a fák között

Isten sétára indul
a kertben kora reggel
KAR visszhang hajnal
hajnal

KISLÁNY ha tudnám
mit jelent

a sötétség
tudom
egy ismeretlen
helyre távozik

erőre kap
és visszatér közénk

az én nevem
egy tökéletes számsor

csak önmagával
s eggyel osztható

egy számsor
Isten törmeléke

ezt kiáltják
naponta az örök

ANYA hagyd lányom
fordíts háttat

ahol a nap kél
arra indulunk

egy haza vár reánk amott
és ott van otthonunk

KISLÁNY az apám ez a csontkés
én faragtam

ez maradt apámból
semmi más

és maradt
még egy számsor is

egy titkos összefüggés
amivel ébren álmodom

az otthonról ennyit tudok
ez a tudás a hazám
s otthonom

ANYA még élnek ott
a szép történetek

fekete-fehér fotók
hímzett mondatok

a takarók s a párnák

nem is örülsz?
egy vonat visz haza

KISLÁNY az otthon
mit jelent

mi lesz velünk
ha enni nem kapunk
ha senkitől nem kapjuk meg
jogos fejadagunk

ANYA végre otthon lehetünk
lehet ismét otthonunk

KAR haza
haza
a lélek otthona

ANYA ott laktunk azelőtt
emlékszel
az ablakodon betekint a nap
csupa mosott kő az udvar

KISLÁNY és otthon
vannak örök:
megbízható urak?

ANYA örök nincsenek
ne félj

KISLÁNY nincsenek?
akkor majd
megszökünk

megszökünk
anyám

KAR örök
nincsenek

ez haza
az otthon ennyi

EGY NŐ ha-ha-ha-ha-haza

KISLÁNY akkor majd megszökünk
akkor majd megszökünk
akkor majd végre megszökünk

EGY BÁNK BÁN hazám hazám te mindenem
tudom hogy életem neked köszönhetem
arany mezők ezüst folyók
hős vértől áztatottak
könnytől áradók

mint száműzött ki vándorol sűrű éjen át
vad fergetegben nem lelé vezérlő csillagát...

EGY NŐ ha-ha-ha-ha-haza

KAR hazám
Hazám
én otthonom

Az euforikusan felfokozott jelenet egy közelgő, fülsüketítő gőzmozdony nyomja el. Rezek, ütőhangszerek és gőzgép. Majd hirtelen csend és füst és pára, majd hirtelen csend, csak a kislány hangja hallatszik

KISLÁNY akkor majd megszökünk
akkor majd megszökünk
akkor majd megszökünk

ne félj

AZ UTOLSÓ MEGGYMAG

A jelenetben a női karnak visszhang szerepe van: mintha önmagukkal vitatkoznának a férfiak, a nőkre ügyet sem vetnek, gondolataikat a maguk gondolataként fogadják; ettől persze nem idegen a csodálkozás, szégyenkezés, vitatkozás kifejezése a konkrét színpadi szituációtól függően

ELSŐ FFI mi maradtunk meg a népből
MÁSODIK FFI mindenki kihullt a képből
HARMADIK FFI óriási mázli
nem vagyunk akárki

és nincsen vad
és nincsen vád
és nincsen ég
és nincsen vég
és nincsen nincsen
folytatás

csak mi vagyunk
és senki más

EGY NŐ nem ismerős
és mind rokon
csak bóklászunk
a romokon

a romokon
s a homokon

a premisszán
s az okokon

volt itt egy tó
egy hegy egy ér
itt volt egy tér
úgy hívtuk mind
hazám

ELSŐ FFI az ám
MÁSODIK FFI az ám
HARMADIK FFI az ám

ELSŐ FFI egy műemlék nem ártana
egy emlékmű talán

MÁSODIK FFI az ám
az ám
egy műemlék talán

HARMADIK FFI ez az örök téma
s a negyedikünk néma

ELSŐ FFI egy kő a másikon
csak kő kövön
az éjgig
valami véges
végleges

az avatóbeszéd
így hangzanék

Belekezd a megnyitó beszédbe, a kórus mindegyre megakadályozza

tiszteltek és kedvesek
mindnyáj
mindnyáj
mindnyáj

NŐI KAR nincs annyi kő
nincs annyi kő kövön

csak egy
egyetlenegy

ELSŐ FFI szent igaz
MÁSODIK FFI szent igaz
HARMADIK FFI szent igaz

Fölveszi a követ, hosszan elgondolkodik

ELSŐ FFI megvan
egy kő
egyetlenegy
nos lássuk csak

elég ha földobom
az égre fölvetem
így megmarad
a híradás

egy gondolat
egy látomás

mi voltunk itt
és senki más

MÁSODIK FFI mi más
mi más
egy látomás
legyen hát

Tus, szertartás, áhítat, hosszú készülődés. Első férfi feldobja a követ. A jelenet ideje a csehovi búgócsiga-jelenet idejéhez mérhető, a kő útja a leesésig ilyen hosszú

NŐI KAR nincs annyi kő
nincs annyi kő kövön

csak egy
egyetlenegy

HARMADIK FFI nem megy

talán a szó
lehetne egymagában
méltó

egy feljegyzés
emlékirat

vagy élethossznyi nagyregény
úgy pőrén titokteljesen
mint egy leány és egy legény

ó nyelvi lelemény

MÁSODIK FFI remény
remény
a nyelvi lelemény

NŐI KAR óh ah szegény
jaj mit beszél
az esztelen

egy nő s egy férfi
meztelen

ha ha ha ha

s a mag az ugyan hol van?

egy nő s egy férfi hasztalan
ha az utóbbi magtalan
és az előbbi meddő

ha ha ha ha
ha végleg végleg
hasztalan

ELSŐ FFI ott van
MÁSODIK FFI ott van
HARMADIK FFI ott van

föl férfiak
maradt egy fa

a fán egy mag
maradt

Egymásra állnak, hogy levegyék a magot, legföül kerül a Néma férfi

egy mag
egyetlenegy

és itt a kő
egyetlenegy

a kőre mag
így megmarad
a lényünk
vagy a lényegünk

a lelkünk
és az életünk
a hiteles történetünk

csak így leszünk
ha nem leszünk

a mag
s a mélyben ott a csíra
tőlünk sok évszázadnyira

ELSŐ FFI én legalul

MÁSODIK FFI majd én jövök

HARMADIK FFI utána én

ELSŐ FFI a legföül a néma
MÁSODIK FFI a legföül a néma
HARMADIK FFI a legföül a néma

Amikor végre elhelyezkednek egymáson, váratlanul dalra fakad a Néma férfi

A NÉMA FFI egyszer egy régi karzaton
HATTYÚDALA ahol se hang se kép se lámpa
hallottam s most is hallgatom
előttem állt
és mintha most is állna

az Isten volt
az Isten lehetett

mögötte mintha üres kirakat

elkergették a vízöntőt
kiöntötték a halakat
mögötte üres kirakat

lehet hogy épp az ég
a messze kéklő üresség

valami furcsa emlék

az Isten volt
az Isten lehetett
elhordták mind a díszletfalakat
mögötte kéklők üres kirakat

s csak annyit mondott:
„nem találok szavakat”

ott áll az Úr
a könyveit lapozza

és lapra lap
és napra nap

„nem találok szavakat”

lap
nap

lap
nap

lap
nap

EPILÓGUS

kiszámlálás
elszámlálás
leszámlálás

már lapozgat felettünk az Isten
mint a Van az óriási Nincsből

kiszámlálás
elszámlálás
leszámlálás

mindenki önmaga
mindenki más
könnyű jelmez
korhű díszletek
szerepleosztás

nem válaszok
csak replikák

s egy ismeretlen vétek

mindhiába vállalom
mindhiába bánom
tőlem kérik számon

én én
te te
ő ő
mi mi
ti ti
ők ők

én te

te ő
ő mi
mi ti
ti ők
ők én

kiszámlás
elszámlás
leszámlás

mindenki önmaga
mindenki más
könnyű jelmez
korhű díszletek
szerepleosztás

nem válaszok csak replikák
s egy ismeretlen véték

ó jaj szívem
a hajszióem

a bőrióm
hitem
géóem

elmeóyek átöltözöm
nem ismersz fel ígérem

terített asztal
utolsó vacsora
s az ára

elrejt és befogad
az Isten ruhatára

Kategoria: ÖrkényLátó
Denumire autor: Visky András

Látó Szépirodalmi Folyóirat